

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ**

Ερ. Φ.: 41

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

**ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων**
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κα Θεοδώρα Τζάκρη
2. Βουλευτή κ. Αλέξανδρο Αυλωνίτη
3. Βουλευτή κα Κυριακή Μάλαμα
4. Βουλευτή κα Γιώτα Πούλου
5. Βουλευτή κα Ραλλία Χρηστίδου

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 2224/17.12.2024 Ερώτηση με θέμα:
« Γιατί μεταφέρθηκε τμήμα εύθραυστου ευρήματος των Δεσμωτών του Φαλήρου σε έκθεση με άσχετο αντικείμενο στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου»

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 2224/17.12.2024 Ερώτησης των Βουλευτών κ.κ. Θεοδώρας Τζάκρη, Αλέξανδρου Αυλωνίτη, Κυριακής Μάλαμα, Γιώτας Πούλου, Ραλλίας Χρηστίδου και σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Η ομαδική ταφή των 79 δεσμωτών αποτελεί τμήμα ενός μεγάλου παράκτιου νεκροταφείου (τέλη 8ου – 4ος αι. π.Χ.), που αριθμεί περισσότερες από 2000 ταφές και είναι γνωστό ήδη από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Η ομαδική ταφή αποκαλύφθηκε το 2016 κατά τη διάρκεια των σωστικών ανασκαφών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αττικής Πειραιώς και Νήσων στο Δέλτα Φαλήρου (πρώην Ιππόδρομος) στο Ο.Τ. 345 του Δήμου Καλλιθέας, στο πλαίσιο κατασκευής του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Στ. Νιάρχος.

Σύμφωνα με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, ήδη από το 2017, σκελετικά κατάλοιπα δέκα (10) ατόμων από τις τρεις συστάδες των Δεσμωτών του Φαλήρου αποσπάστηκαν μετά την αποκάλυψή τους, με σκοπό την επιστημονική τεκμηρίωση και μελέτη τους. Οι 10 αυτοί σκελετοί μετά την απόσπασή τους μεταφέρθηκαν στους χώρους της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών (Wiener lab), προκειμένου να μελετηθούν εμβριθέστερα σε συνδυασμό και με το γενικότερο οστεολογικό υλικό της ανασκαφής. Οι 10 αποσπασμένοι σκελετοί συντηρήθηκαν από συντηρητές της Εφορείας στους χώρους του Wiener lab και παρέμειναν εκεί προς μελέτη.

Τέσσερις από αυτούς τους ήδη αποσπασμένους, από το 2017, και συντηρημένους σκελετούς ζητήθηκαν από το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου με σκοπό την ενσωμάτωσή τους στην έκθεση «Εκατόμπολις Κρήτη», αίτημα που εγκρίθηκε κατόπιν γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (υπ' αρ. 416741/25.09.2024 Απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς / Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων). Ως εκ τούτου, από τα ως άνω αναφερθέντα προκύπτει ότι οι περί των ο λόγος σκελετοί δεν ευρίσκονταν, ήδη από το 2017, στο σύνολο των κατά χώραν διατηρούμενων σκελετών. Είχαν ήδη αποσπασθεί.

Οι εργασίες για τη συσκευασία τους με σκοπό τη μεταφορά τους στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων με χρήση ενδεδειγμένων υλικών και

μεθόδων που εξασφαλίζουν το αδιάβλητο της προστασίας τους. Ο τελικός εγκιβωτισμός και η μεταφορά του οστεολογικού υλικού έγινε από εξειδικευμένη εταιρεία μεταφοράς αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, που διαθέτει διεθνή πιστοποίηση (ISO) και έχει τεράστια εμπειρία στη μεταφορά αντικειμένων πολιτιστικής κληρονομιάς, υπό την επίβλεψη και τη συνοδεία της προϊστάμενης του Τμήματος Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης της Εφορείας. Τέλος, όσον αφορά στην τοποθέτηση του σκελετικού υλικού στην προβλεπόμενη προθήκη της έκθεσης «Εκατόμπολις Κρήτη», αυτή πραγματοποιήθηκε από το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης και εξειδικευμένη επιστήμονα (Βιοαρχαιολόγο) της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων.

Εν κατακλείδι, ο ισχυρισμός των κ.κ. Βουλευτών ότι οι τέσσερις σκελετοί που μεταφέρθηκαν και τοποθετήθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου για την έκθεση «Εκατόμπολις Κρήτη» αποσπάστηκαν στην παρούσα χρονική στιγμή, είναι απολύτως εσφαλμένος και αναληθής. Επίσης, είναι φανερό ότι η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων και οι εξειδικευμένοι επιστήμονές της μερίμνησαν για την απόλυτη ασφάλεια του σκελετικού υλικού και ουδεμία επιβάρυνση στην κατάσταση διατήρησής τους επήλθε κατά τη μεταφορά.

Αναφορικά με την συμπερίληψη των εν λόγω τεσσάρων σκελετών στην έκθεση «Εκατόμπολις Κρήτη», αυτοί περιελήφθησαν από το Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου ως μέρος του συνολικού σκεπτικού της έκθεσης και ως αναπόσπαστο κομμάτι της μουσειολογικής και μουσειογραφικής μελέτης. Ο τίτλος της ειδικής ενότητας της έκθεσης που αφορά στα ευρήματα του νεκροταφείου του Φαλήρου έχει τον τίτλο «Οι Κρήτες πέρα από την Κρήτη, στην πρωτοπορία». Σύμφωνα με τους επιμελητές της έκθεσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Ηρακλείου, η μελέτη των αρχαίων γραπτών πηγών αποδεικνύει τη βαθιά κοινωνική και πολιτική κρίση της αθηναϊκής κοινωνίας του 7ου- 6ου αιώνα π.Χ. που οδήγησε σε αιματηρά επεισόδια μεταξύ των Αθηναίων. Η έλευση του Επιμενίδη του Κρητός, ο οποίος κατέφθασε στην Αθήνα - μετά από χρησμό του μαντείου των Δελφών για να εξαγνίσει την πόλη με τελετές- αναμόρφωσε τις αθηναϊκές λατρευτικές πρακτικές και ταφικά έθιμα, ανοίγοντας το δρόμο για το νομοθετικό έργο του Δράκοντα και του Σόλωνα. Η συμβολή του Επιμενίδη απηχεί την επιρροή και ακτινοβολία της Κρήτης ως γενέτειρας του δικαίου κατά την αρχαϊκή περίοδο..

Η Υπουργός Πολιτισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. ΓΔΑΜΤΕ
4. ΕΦΑ Πειραιώς κ Νήσων
5. ΔΑΜΕΕΠ
6. ΔΜΕΕΜΠΚ
7. Αρχ/κό Μουσείο Ηρακλείου
8. ΕΔΕΠΟΛ